

КАФЕДРА ОРКЕСТРОВОГО ДИРИГУВАННЯ ТА ІНСТРУМЕНТОЗНАВСТВА

Інструментовка та перекладення, аранжування

Освітній ступінь
Спеціальність
Освітня програма

Бакалавр
025 Музичне мистецтво
«Народні інструменти:
«Балалайка», «Гітара»,
«Домра», «Цимбали»,
«Баян», «Акордеон»,
«Бандура»

Курс	3-4
Семестр	5-8

Статус

За вибором студента (за спеціалізацією диригування)

ECTS	4
Годин	90
Індивідуальні	33
Семінари	-
Самостійна робота	57

Семестровий контроль

Залік

Інформація про викладача

ПІБ	Олексієнко Олександр Васильович в.о. професор кафедри оркестрового диригування та інструментознавства, кандидат мистецтвознавства
Профіль викладача	ORCID: 0000-0003-1658-3231
e-mail	alex_dek@ukr.net

Анотація навчальної дисципліни

Комплексний підхід у вихованні музиканта-виконавця, педагога, диригента, музичного діяча — визначальний принцип діяльності кафедри оркестрового диригування та інструментознавства Національної музичної академії України імені П.І.Чайковського. Основні напрямки, на які спирається колектив кафедри у своїй діяльності - сприяння процесу збагачення і поглиблення змістовності навчальної роботи, прищеплення студентам сталої зацікавленості майбутньою професією, творчого підходу в постановці й вирішенні актуальних проблем жанру, виконавства й педагогіки в галузі оркестрового диригування.

Мета : практичне опанування інструментовкою для різноманітних складів малих ансамблів та оркестрування для духового оркестру, оркестру народних інструментів двох видів інструментального складу (струнно-щипкового та струнно-смичкового), капели бандуристів у всьому обсязі потрібних знань та навичок.

Завдання курсу «Інструментовка та перекладення, аранжування» в музичній академії проходять студенти в практичній площині з метою продовження теоретичного курсу «Інструментознавство», що читається в 2-му семестрі (який загалом започатковується ще в середній ланці музичних учбових закладів). Цей курс є одним з цілого комплексу спеціальних, профілюючих і загальних музичних дисциплін: спеціальний інструмент, ансамбль; ціла низка теоретичних музичних предметів: музична література, сольфеджіо, гармонія, поліфонія; диригування, читання партитур; загальне фортепіано та інші, що вивчаються для здобуття теоретичних і практичних знань всього комплексного навчального процесу і для його кінцевого результату – здобуття вищої професійної музичної освіти. Навчання інструментовці студентів кафедри оркестрового диригування та інструментознавства у музичній академії детермінована необхідністю створення навчального й концертного репертуару для різноманітних інструментальних ансамблів, у яких вони грають та відповідною перспективою реалізації концертної та педагогічної діяльності по закінченню музичної академії.

Знати: використання тембрових можливостей музичних інструментів, їх своєрідних технічних прийомів гри, знання різновидів оркестру (ансамблю) та музично-теоретична підготовка є інтелектуальною основою для створення цікавих обробок, транскрипцій і перекладень.

Програма розрахована на шість семестрів і викладається в третьому та четвертому для загального ознайомлення, а для диригентів додатково продовжується ще й в п'ятому, шостому, сьомому та восьмому семестрі.

Вміти :

- будувати з будь-яким музичним інструментарієм оркестрову вертикаль, що з одного боку, мала б достатню темброву цілісність, а з іншого – сприяла фактурному розподілу засобів оркестрової виразності;
- за допомогою інструментально-тембрових характеристик розмежовувати головну мелодичну лінію з контрапунктичними;
- знайти доцільні тембри для елементів оркестрової фактури (басового голосу, фігурації , педалі);
- користуватися як чистими, так і мішаними тембрами (мікстами) в залежності від образного змісту музичного твору;
- користуватися усіма різновидами дублювання для посилення фактурних ліній та пластів;
- засвоїти прийоми нашарування та розрідження оркестрової фактури для досягнення її більшої щільності або прозорості звучання;
- використовувати тембровий розподіл інструментального складу для логічного функціонування в межах оркестрової фактури;
- створити необхідний тембровий колорит шляхом використання контрастних тембрів(темброве диференціювання), або надати оркестровому звучанню узагальненого характеру, користуючись подібними тембрами(темброве інтегрування);
- знаходити оркестровий еквівалент фортепіанної фактури;
- вибудовувати цілісну систему взаємодії оркестрових тембрів у рамках розвитку музичного твору(темброва драматургія).

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, Viber, Zoom.

Перелік тем

Тема 1. Струнна група оркестру народних інструментів Опанування базових прийомів гри в інструментуванні для струнного оркестру. Побудова фактури для струнного оркестру.

Тема 2. Оркестрова група баянів, цимбали, бандури. Використання усіх засобів оркестрової виразності, прийомів гри та штрихів. Тембরорозподілення та темброво-фактурний розвиток, ударні інструменти.

Тема 3. Група дерев'яних духових інструментів. Опанування технічних можливостей. Робота над фактурою.

Тема 4. Видові інструменти. Тембরорозподілення та тембровий розвиток.

Тема 5. П'єси малої форми та фрагменти в інструментуванні для капели бандуристів (вокального супроводу). Використання інших народних (епізодичних) музичних Інструментів, група ударних інструментів.

Тема 6. Повний склад капели бандуристів: можливі варіанти інструментального складу, інструментування з застосуванням складних елементів фактурного розподілу та прийомів тембрового розвитку.

Тема 7. Група мідних духових інструментів. Видові інструменти. Опанування базових принципів інструментування для малого мідного духового оркестру.

Тема 8. Мішаний склад великого духового оркестру, група ударних інструментів.

Тема 9. Повний склад оркестру народних інструментів(двох різновидів), великого духового оркестру, капели бандуристів, з широким складом ударних інструментів.

Тема 10. Інструментовка (перекладення) для всіх різновидів оркестрів (за спеціалізацією) з застосуванням усіх типів фактури та з урахуванням прийомів тембрового розвитку.

Тема 11. Опрацювання клавiру(партитури) та підготовча робота до інструментування твору.

Тема 12. Інструментування твору та оформлення партитури.

Форми та технології навчання

Індивідуальні заняття, самостійна робота.

Навчальні ресурси

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу MOODLE.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Відвідування індивідуальних занять	35
2.	Виконання самостійної роботи	40
3.	Залік	25
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів

Оцінка «**відмінно**»: студент у повному обсязі опанував матеріал навчальної програми, виконав усі передбачені програмою форми роботи (відвідування індивідуальних занять, виконання самостійної роботи у повному обсязі),

продемонстрував уміння самостійно працювати з літературою, проявив ініціативність та здатність творчого підходу до написання партитур.

Оцінка «**добре**»: студент загалом опанував матеріал навчальної програми (приблизно в обсязі 75%), орієнтується у проблематиці курсу, брав участь у різних формах роботи, передбачених програмою.

Оцінка «**задовільно**»: студент опанував матеріал курсу в обсязі 30–50%, не виявив зацікавленості заняттями, неякісно виконував усні та письмові завдання, передбачені програмою.

Оцінка «**незадовільно**»: студенти не опанували матеріал курсу, не виконали обов'язкових форм роботи, не розуміли основний зміст та завдання курсу.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Гайдено А. П. Інструментознавство та основи теорії інструментування: Підручник. Х. : Майдан, 2010. 156 с.
2. Давидов М. Теоретичні основи перекладання інструментальних творів для баяна.
3. Дrajниця Л. Інструментознавство (інструменти духових оркестрів) : навч. посіб. Львів : ЗУКЦ, 2011. 167 с.
4. Зінов'єв В. Інструментовка для оркестрів баянів.
5. Зінов'єв В. Інструментовка фортепіанних творів для оркестрів баянів.
6. Іваниш А. А. Книга Аранжування та перекладення для капели бандуристів. Вип. 2 Вид. Ліра-Київ. 2017. 152 с.
7. Іваниш А. А. Аранжування та перекладення для капели бандуристів. Вип. 3 Вид. Ліра-Київ. 2017. 156 с.
8. Курінний. Вокаліз : методичні рекомендації для самостійної роботи з курсу «Інструментознавство та інструментування». Луцьк : Вежа Друк, 2018. 20 с.
9. Кучерук В. Ф. Інструментознавство та інструментування. Партитура : методичні рекомендації. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 16 с.
10. Кучерук В.Ф. Грає оркестр українських народних інструментів : навч.-метод. посіб. Луцьк : видав. відділ "Вежа" ВДУ ім. Лесі Українки. 2005. 260 с.
11. Лисенко М. Музичні інструменти українського народу. Київ.1955.
12. Пшеничний Д. Інструментовка для оркестру народних інструментів. Київ . Музична Україна, 1985. 32 с.
13. Римський-Корсаков М. Основы инструментовки Планета музыки Т.1.1946. 128 с.
14. Огюст Г. Ф. Руководство к инструментовке. Учебное пособие Издательство: Планета музыки. 2021. 236 с.
15. Савчук О. О. Гнат Хоткевич «Музичні інструменти українського народу» Харків 2018. 202 іл. 512 с.
16. Сточанська М. П. Вокальні ансамблі у супроводі бандур (перекладення, аранжування, обробка) : навч.-метод. посіб.– 2-ге вид., випр. й доп. Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки. 2006. 274 с.
17. Сточанська М. П. Лесі Українці : зб. ансамблевих партитур (перекладення, аранжування, обробка) творів із репертуару тріо бандуристок «Дивоструни». Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2011. 132 с.

18. Хащеватська С. С. Інструментознавство : підручник для вищ. навч. закл. культури і мис-тв III-IV рівнів акредитації. Вінниця : Нова книга.2008. 256 с.